

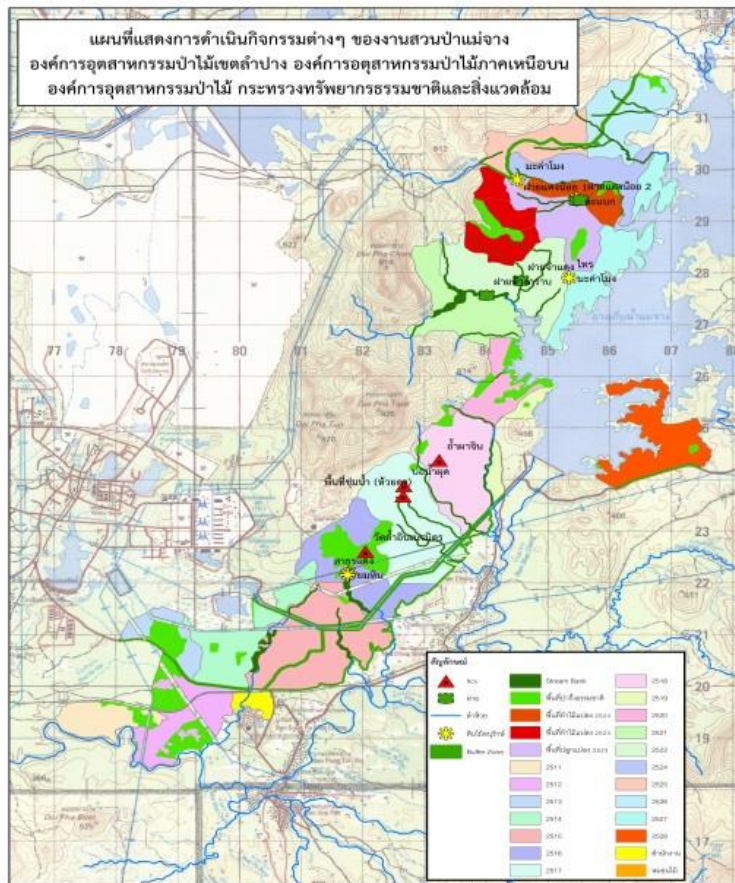
Mae-Jang Forest Plantation Management Summary บทสรุปการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน สวนป่าแม่จาง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

สวนป่าแม่จาง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตลำปาง

สวนป่าแม่จาง สังกัดองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตลำปาง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือบน องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เป็นสวนป่าโครงการ 1 ปลูกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เริ่มปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 ถึงปี พ.ศ. 2528 รวม 18 แปลงพื้นที่ปลูก 19,169.124 ไร่ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวได้ขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าตาม พ.ร.บ. สวนป่า พ.ศ. 2535

สำนักงานสวนป่าแม่จาง ตั้งอยู่ในพิกัดจากดาวเทียมระบบ UTM E 528021 N 2029499 ที่ตั้ง สำนักงานสวนป่าแม่จาง หมู่ที่ 3 ตำบลสบป่าด อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง อยู่ห่างจังหวัดประมาณ 40 กิโลเมตร พื้นที่สวนป่าตั้งอยู่ในเขต ตำบลสบป่าด และ ต.นาสัก

แผนที่แสดงพื้นที่การดำเนินงานกิจกรรมของงานสวนป่าแม่จาง ประจำปี 2558

ระบบการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน

(Sustainable Forest Plantation Management System)

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีนโยบายมุ่งเน้นให้สวนป่าในสังกัดมุ่งปฏิบัติการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน เพื่อก้าวสู่ระบบการจัดการสวนป่าที่เป็นสากล โดยการปลูกสร้างสวนป่า คุ้มครองรักษาบูรณะป่าไม้เพื่อประโยชน์แก่การป่าไม้ โดยได้กำหนดพันธกิจด้านธุรกิจ ประกอบด้วย การพัฒนาที่ดินสวนป่า โดยอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นสวนป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นรากฐานการผลิตไม้และบริการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจสู่ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่นอย่างครบวงจร เพื่อตอบสนองความต้องการใช้ไม้ของประเทศอย่างพอเพียงและยั่งยืน ส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจอุตสาหกรรมไม้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและธุรกิจบริการที่มีป่าไม้เป็นพื้นฐานให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐาน มีการจัดการด้านการตลาดอย่างครบวงจร พัฒนาระบบและสร้างกลไกการตลาดไม้เศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม เพื่อให้การปลูกไม้เศรษฐกิจได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและยั่งยืน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมและพัฒนาสังคม ชุมชนท้องถิ่นโดยใช้สวนป่าเป็นฐานในการดำเนินงานช่วยเหลือสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่เกษตรกรรอบเขตสวนป่าตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยประชาชนมีส่วนร่วม

การจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืนประกอบด้วยความยั่งยืน 3 ประการ

- ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม
- ความยั่งยืนด้านสังคม
- ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์ในการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน

- รักษาสภาพสิ่งแวดล้อมในสวนป่า
- ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่อนุรักษ์ของสวนป่า
- ฟื้นฟูสภาพธรรมชาติในสวนป่า
- อนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยของพืช และสัตว์หายากที่ถูกคุกคามและใกล้สูญพันธุ์
- ส่งเสริมสถานภาพด้านสังคม คุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน ท้องถิ่น
- สนับสนุนประสิทธิภาพของการใช้ประโยชน์สูงสุดของผลผลิตไม้จากสวนป่า

อัตรากำลังการบริหารจัดการงานสวนป่าแม่จาง

นายปิยะพันธ์ วรรณมณี หัวหน้างานสวนป่าแม่จาง		
นายไตรรัตน์ ร่มสุข ผู้ช่วยหัวหน้างานสวนป่า		
นายคนองวัย แดงชมภู พนักงานด้านการทำไม้	นางสาวสุภาพร บุญจูบุตร พนักงานบัญชี	นายผล หมื่นยศ พนักงานด้านปลูกสร้างสวนป่า
นายโปล์ ต้นมล พนักงานปฏิบัติการ	นายอุดม ดวงตา พนักงานปฏิบัติการ	นายบุญร่วม อุ่นสุข พนักงานปฏิบัติการ
นายทองหลาน ทองใหญ่ พนักงานปฏิบัติการ	นายเสถียร คำอ้าย พนักงานปฏิบัติการ	นายธเนศ นีวหิณ พนักงานปฏิบัติการ

การดำเนินงานการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืนของงานสวนป่าแม่จาง

1. ด้านเศรษฐกิจ

- พื้นที่ให้ผลผลิตทั้งหมด 16,299.252 ไร่
- ความเพิ่มพูนเฉลี่ย (AYI) 0.286 ลบ.ม./ไร่/ปี
- ความเพิ่มพูนทั้งปีของสวนป่าฯ 4,667 ลบ.ม./ไร่/ปี

* ข้อมูลดังกล่าว ได้จากการสำรวจปริมาณกำลังผลิตของสวนป่าแม่จาง ประจำปี 2557-2558

การทำไม้ประจำปี 2558

- แปลง 2524 เนื้อที่ 372.00 ไร่ ปริมาตร 1,200 ลบ.ม.
- แปลง 2523 เนื้อที่ 502.27 ไร่ ปริมาตร 2,000 ลบ.ม.
- รวมทั้งหมด 3,200 ลบ.ม.

* การทำไม้ของสวนป่าแม่จางไม่เกินปริมาณความเพิ่มพูนทั้งปี เพื่อให้เกิดการฟื้นตัวของป่า และทำการปลูกเสริมรอบตัด พื้นที่ 2 หลังการทำไม้เสร็จ

แผนการทำไม้ของงานสวนป่าแม่จาง

ปีที่ดำเนินการ	แปลงปี	เนื้อที่ (ไร่)	ปริมาตร (ลบ.ม.)	วิธีการตัดสาง
2558	2523	502.27	2,000.00	Selection thinning
	2524	372.00	1,200.00	Selection thinning
2559	2524	767.23	3,100.00	Selection thinning
2560	2522	633.47	2,500.00	Selection thinning
	2544/12	277.24	240.00	Low thinning
	2545/12	335.08	260.00	Low thinning
2561	2522	633.47	2,500.00	Selection thinning
	2545/14	388.66	500.00	Low thinning

การปลูกสร้างสวนป่า ประจำปี 2558

- สวนป่าดำเนินการปลูกเสริมรอบตัดพื้นที่ 2 แปลงปี 2558/2523 เนื้อที่ 700 ไร่ พร้อมทั้งบำรุงดูแลตามแผนการดำเนินงานจัดการสวนป่าไม้สักแปลงปลูกเสริมรอบตัดพื้นที่ 2
- ดำเนินการบำรุงดูแลสวนป่าไม้สัก และป้องกันการลักลอบขโมยไม้ในพื้นที่สวนป่าแม่จาง

การดำเนินงานปลูกเสริมรอบตัดพื้นที่ 2 ของงานสวนป่าแม่จาง

ลำดับ	ปีที่ปลูกเสริมรอบตัดพื้นที่ 2	แปลงปีปลูกสร้างเดิม	พื้นที่ปลูกเสริมรอบตัดพื้นที่ 2 (ไร่)
1	2546,2547	2511	447.35
2	2544,2545	2512	612.31
3	2545,2546	2513	301.82
4	2545,46,48	2514	856.13
5	51,52,53,54,55	2515	1,548.17
6	2546	2516	837.33
7	47,48,52,53,55	2517	1,479.77
8	49,50,51	2518	1,236.52
9	2557	2519	265.20
10	2556	2520	445.79
11	2558	2523	700.00

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

พื้นที่สวนป่าแม่จาง มีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขา สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 300 - 425 เมตร สภาพป่าทั่วไปเป็นป่าเบญจพรรณแล้งและเต็งรัง มีพรรณไม้ตามธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ สัก แดง ประดู่ป่า เต็ง ยางพลวง ฯลฯ ทรัพยากรสัตว์ป่าที่พบ แบ่งประเภทได้ ดังต่อไปนี้ 1. สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ได้แก่ หนูท้องขาว กระรอก กระแต 2. สัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ ตะกวด เต่าเหลือง และงูชนิดต่างๆ 3. สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ได้แก่ กบนา เขียดจิก คางคกบ้าน 4. นก ได้แก่ ไก่ป่า นกกางเขนดง นกแซงแซว นกปรอท นกกระปูด และนกเขา เป็นต้น

สวนป่าฯ ได้กำหนดพื้นที่อนุรักษ์รวมกันทั้งสิ้น 2,203.085 ไร่ คิดเป็น 11.49 % ของเนื้อที่สวนป่าทั้งหมด (19,169.124 ไร่) โดยแบ่งพื้นที่อนุรักษ์ ออกเป็นแต่ละประเภท ดังนี้

1. พื้นที่สองฝั่งลำห้วย (Stream Bank)
2. พื้นที่แนวกันชน (Buffer Zone)
3. พื้นที่ป่ากึ่งธรรมชาติ
4. พื้นที่ที่มีคุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์ (HCV)

ผลการตรวจสอบสถานภาพ (Status) ของพรรณพืชที่สำรวจพบไม่พบชนิดพรรณพืช และสัตว์ป่าที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มสถานภาพที่ถูกคุกคาม (threatened status) ตามการจัดของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ONEP, 2006) และ IUCN (2010) ตามผลการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สวนป่าแม่จาง (สำรวจโดยคณะมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ, 2558)

พื้นที่ที่มีคุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์ (HCV)

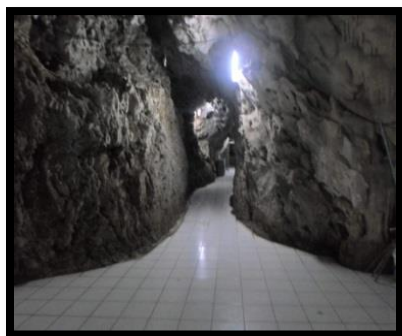
หมายถึงคุณค่าของสิ่งมีชีวิต คุณค่าด้านนิเวศวิทยา คุณค่าด้านวัฒนธรรมและสังคม ที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความโดดเด่นสำคัญมาก ทั้งในระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาคหรือในระดับโลก ซึ่งคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์อย่างสูงนี้ จำเป็นอย่างยิ่งต้องได้รับการคุ้มครอง รวมถึงต้องสร้างมาตรการหรือแผนเพื่อการจัดการและติดตามเพื่อให้แน่ใจสิ่งที่ได้รับการพิจารณาให้อยู่ในสถานภาพ HCV นั้นยังคงอยู่หรือได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น

จากการสำรวจ และลงความเห็นกับชุมชนในการกำหนดพื้นที่ HCV ในพื้นที่สวนป่าแม่จาง ได้แบ่งพื้นที่ HCV แต่ละประเภทความสำคัญ ดังนี้

1. HCV 1.3 Endemic species: วัดถ้ำอินทร์เนรมิต และถ้ำผาจิน พบค้างคาวหน้ายักษ์สามหลืบ
2. HCV 4.1 Water protection: พื้นที่ชุ่มน้ำ
3. HCV 5 Basic need of local communities: วัดถ้ำอินทร์เนรมิต และบ่อน้ำผุด
4. HCV 6 Cultural identity of local communities: วัดถ้ำอินทร์เนรมิต

การจัดการและการตรวจติดตาม งานสวนป่าแม่จางได้จัดชุดสำรวจ และดูแลพื้นที่ HCV โดยการบันทึกลงในแบบบันทึกตรวจติดตามพื้นที่ HCV เมื่อพบความเสียหาย หรือมีแนวโน้มที่จะเกิดความเสียหายต่อพื้นที่ เพื่อนำไปสู่แนวทางการป้องกันและแก้ไขต่อไป

ผลการตรวจติดตาม จากการสำรวจตรวจติดตามไม่พบความเสียหาย และผลกระทบจากการประกอบกิจกรรมของทางงานสวนป่าแม่จาง และจากปัจจัยภายนอก ต่อพื้นที่ HCV คือ วัดถ้ำอินทร์เนรมิต ถ้ำผาจิน แต่อย่างไรก็ตามบริเวณใกล้เคียงพื้นที่ชุ่มน้ำ และบ่อน้ำผุด มีแนวโน้มของไฟป่าในช่วงฤดูแล้ง งานสวนป่าจึงได้ทำการป้องกันไฟป่า โดยการทำแนวกันไฟ และตรวจตราป้องกันพื้นที่ดังกล่าวเพิ่มขึ้น

การตรวจวัดการพังทลายของดิน บริเวณพื้นที่ก่อนและหลังการทำไม้

1. การพังทลายของดินในพื้นที่แปลงทำไม้ แปลง 2524
  - ก่อนการทำไม้ การพังทลายของดินอยู่ในระดับ น้อยมาก
  - หลังการทำไม้ การพังทลายของดินอยู่ในระดับ น้อยมาก
2. การพังทลายของดินในพื้นที่แปลงทำไม้ แปลง 2523
  - ก่อนการทำไม้ การพังทลายของดินอยู่ในระดับ น้อย
  - หลังการทำไม้ (อยู่ในช่วงดำเนินการทำไม้)

* ระดับค่าการพังทลายของดิน อ้างอิงจากระดับการชะล้างการพังทลายของดิน ของกรมพัฒนาที่ดิน

- แนวทางการป้องกัน และแก้ไขการพังทลายของดิน อยู่ในหัวข้อการสำรวจผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้จากการสำรวจด้วยแบบสำรวจ Site Inspection ทั้งก่อนและหลังการทำไม้

การสำรวจผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (SITE INSPECTION) ก่อนการทำไม้

จากการสำรวจพื้นที่ด้วยเครื่องมือแบบการสำรวจ Site Inspection ก่อนการทำไม้ของแปลงทำไม้สวนป่าแม่จาง ไม่พบพืชพรรณ และสัตว์ที่หายาก ใกล้สูญพันธุ์ รวมทั้งพื้นที่ HCV บริเวณพื้นที่แปลงทำไม้และทางงานสวนป่าแม่จางได้กำหนดแนวทางการจัดการเพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ปฏิบัติตามแนวทาง ดังนี้

1. กำหนดแนวกันชน (Buffer Zone) หรือไม้ใกล้ทางตรวจการ
2. ละเว้นการทำไม้บริเวณพื้นที่สองฝั่งลำห้วย (Stream Bank)
3. สร้างฝายดักตะกอน และชะลอความชุ่มชื้น บริเวณลำห้วยที่อยู่ในพื้นที่ทำไม้ รวมทั้งบริเวณใกล้พื้นที่ทำไม้
4. ปลูกหญ้าแฝกบริเวณที่เสี่ยงต่อการพังทลายของดิน
5. งดเว้นการตัดถนนป่าไม้ใหม่ รวมทั้งระมัดระวังเมื่อจำเป็นต้องสร้างถนนป่าไม้

3. ด้านสังคม

ชุมชนรอบพื้นที่สวนป่าแม่จาง ประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลสบป่าด ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานสวนป่าแม่จาง และหมู่บ้านสวนป่าแม่จาง อยู่ในเขตพื้นที่ด้วย และปัจจุบันหมอนไม้ชั่วคราว แปลง 2523 , 2524 (กิวคอควย) ได้ตั้งอยู่ในพื้นที่ของตำบลนาสัก

* จากการสำรวจ สอบถามผู้นำชุมชนรอบสวนป่าแม่จาง ไม่พบว่ามีชุมชนพื้นเมือง หรือชนเผ่าใดๆ ที่เคยอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่สวนป่าแม่จาง พื้นที่รอบสวนป่าแม่จาง

นโยบายของสวนป่าแม่จางด้านสังคม

- พิจารณาจ้างแรงงานจากชุมชนท้องถิ่นใกล้ๆสวนป่าเป็นอันดับแรกและกำหนดค่าจ้างแรงงาน ด้วยความเป็นธรรม
- มีการฝึกอบรมให้ความรู้พนักงานสวนป่าและคนงาน
- ส่งเสริมอุปกรณ์และเครื่องมือด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน
- ส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพให้กับคนงาน
- สนับสนุนด้านการศึกษาและศาสนา
- จำหน่ายไม้สักของสวนป่าประมาณ 30%ให้กับชุมชนท้องถิ่นและหมู่บ้านป่าไม้
- สร้างโครงการความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น
- ส่งเสริมด้านอุตสาหกรรมไม้ต่อเนื่อง
- มีระบบแก้ไขข้อขัดแย้งกับชุมชนท้องถิ่น
- มีพนักงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่น
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสวนป่า

ภาพการร่วมกิจกรรมทางสังคม กับชุมชนรอบพื้นที่สวนป่า

- ปลูกหญ้าแฝกร่วมกับ อ.บ.ต.สบป่าด

- สร้างฝายดักตะกอนและชะลอความชุ่มชื้น ร่วมกับคณะครูและนักเรียนโรงเรียนสบจางวิทยาตำบลนาสัก

- ถวายเทียน เนื่องในวันเข้าพรรษา

- การจัดอบรมเทคนิคการใช้เลื่อยยนต์ และการล้มไม้ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

- การอบรมการปฏิบัติงานตรวจตราป้องกันการลักลอบตัดไม้ และการบุกรุกพื้นที่ของสวนป่าแม่จาง

แผนการจัดการสวนป่า ระยะยาว 5 ปี

ลำดับ	รายละเอียด	2557	2558	2559	2560	2561
1.	ด้านเศรษฐกิจ - แผนการทำไม้(ลบ.ม.) - แผนการปลูกเสริมฯ (ไร่)	2800 265	3200 700	3100 625	3000 767	3000 633
2.	ด้านสังคม - กรมธรรม์อุบัติเหตุ (ปีละ) - ตกลงกับชุมชน(ครั้ง) - มวลชนสัมพันธ์(ครั้ง) - การจ้างแรงงาน (%) - การอบรม (ครั้ง)	1 1 12 100 3	1 1 12 100 3	1 1 12 100 3	1 1 12 100 3	1 1 12 100 3
3.	ด้านสิ่งแวดล้อม - พื้นที่ HCV - พื้นที่อนุรักษ์ (ไร่) - ต้นไม้อนุรักษ์ (ต้น) - สถานีวัดการพังทลายของดิน(ครั้ง) - Site Inspection(ครั้ง/ปี/กิจกรรม)	4 2,203 6 3 2	4 2,203 6 3 2	4 2,203 6 3 2	4 2,203 6 3 2	4 2,203 6 3 2

ผลการดำเนินงานของสวนป่า ที่ผ่านมา

สวนป่าแม่จาง มีการดำเนินงานได้ตามแผนการจัดการที่ได้กำหนดไว้ ทุกประการ ทำให้มีความยั่งยืน และสรุปผลการดำเนินงานในปี 2557 ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ผลการทำไม้แปลง 2523 ปริมาตร 3,599.970 ลบ.ม. มีการจำหน่ายไม้ให้กับราษฎร ประชาชนทั่วไป ได้ใช้ไม้ที่ถูกต้องตามกฎหมาย สร้างรายได้ให้กับ สวนป่าแม่จาง เป็นเงิน 26,411,227.42 บาท มีค่าใช้จ่ายในการลงทุน และใช้ในการดำเนินงาน เป็นเงิน 2,696,662.50 บาท

2. ด้านสิ่งแวดล้อม สวนป่าแม่จาง ดำเนินการจัดทำกิจกรรมตามแผนการจัดการ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ้น 12 กิจกรรม เช่น กิจกรรม สร้างฝายชะลอน้ำ การป้องกันไฟป่า การปลูกไม้ป่า ไม้ผลเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่สวนป่า และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในการตรวจตราป้องกันรักษาพื้นที่ HCV และพื้นที่ของสวนป่าจำนวน 19,169.124 ไร่ เป็นต้น มีค่าใช้จ่าย ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเงินประมาณ 50,000 บาท

3. ด้านสังคม สวนป่าแม่จาง ได้มีกิจกรรมที่ บริการด้านสังคม เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในท้องถิ่น และหน่วยงานต่างๆในท้องถิ่น การทำประกันชีวิตกลุ่ม เป็นต้น การจ่ายเป็นค่าจ้างแรงงานชุมชนรอบสวนป่าให้มีงานและมีรายได้ โดยสรุปค่าใช้จ่าย ที่ใช้ด้านสังคม เป็นเงินประมาณ 4,000,000 บาท ในการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน ทั้งสามด้าน โดยสรุป มีความสำเร็จ และยั่งยืน ตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ทุกประการ

วิสัยทัศน์ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
“เป็นผู้นำการจัดการสวนป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมไม้สู่สากล”

ติดต่อ : สำนักงานสวนป่าแม่จาง หมู่ 3 ต.สบป่าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52220

โทร.089-8508152 E-mail - maejang@hotmail.co.th

สามารถเสนอแนะข้อคิดเห็น ตามกล่องรับข้อความของงานสวนป่าแม่จางบริเวณหน้าบ้านผู้ใหญ่บ้าน

